

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:	HIRDETÉSI DIJ:
Egész évre	6 frt.	K. WERESS SÁNDOR.	A szabály szerint.
Fél évre	3 frt — kr.		Kéziratok nem adatnak vissza.
Negyed évre	1 frt 50 kr		
Megjelenik minden vasárnap.		Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.	

Mégis csak haladunk!

II.

A gyári- és házi iparra vonatkozó intézkedéseit nagy horderejűeknek tartjuk. A gyáriparnak nyújtott állami kedvezmények nemzetgazdasági jelentőségét beismerve, azt is ki kell emelnünk, hogy a háziipar fejlesztését a leghazafiasabb intentio sugalja, az tudniillik, hogy az újabb nagy mérvet nyert kivándorlás lehetőleg korlátoztassék.

Szakiskoláink és háziipari tanműhelyeink működését és hatását teljesen kielégítőnek tüntetik fel a jelentés bő adatai.

A közszállítások ügyéről szóló rész fölötté érdekes, s behatóan ismertet meg a minister azon célzatával, hogy a kisiparosok ügyét nagyon is szíven viseli.

Az országos vásárok szaporítását a minister a mennyire lehetett akadályozta. A mintegy 1600 községre vonatkozó s munkában lévő vásárjegyzék mielőbbi kibocsátása kilátásba van helyezve.

A házalási ügyben Ausztriával tárgyalások folynak, s a versenyt, a mennyire lehetséges volt, mindenkor korlátozta.

S miután a jelentés ezen része szól még a zálogházakról, ipari szaba-

dalmak- és áruvédjegyekről, áttér a vasutügyre és hajózásra, melyek a minister jelentésének több mint felét foglalják.

Érdekes képet nyújt a hazai vasutügy fejlődése 1890-ben. Térészüke miatt tüzetesebben nem foglalkozhatván ezzel, csak egy-két összehasonlításra terjeszkedünk ki. Így egyebek között:

A forgalmi eszközök állománya 1890. év végén 73 mozdonyral, 434 személy- és 1.911 teherkocsival nagyobb volt, mint 1889. év végével. Első- és másodosztályu mozdony volt 1889. év végén 1.604, 1890 végén 1.677; üzleti pályakilométer után 1889-ben 0.147, 1890-ben 0.49. Személykocsi volt: 1889 végén 2.625, 1890 végén 3.086; üzleti pályák összkilométerenként 1889-ben 0.340, 1890-ben 0.274. Teherkocsi volt 1889 végén 35.583, 1890 végén 37.494; üzleti pályák összkilométerenként 1889-ben 3.214, 1890-ben 3.272.

A vonatforgalomban az összes vonatok által megtett vonatkilométerek mennyisége volt: a m. kir. államvasutakon személyszállító vonatoknál 1889-ben 9.062.417, 1890-ben 10.803.296, tehersz. vonatoknál 1889-ben 11.271.144, 1890-ben 13.038.469, munka- és anyagvonatoknál 1889-ben 435.946, 1890-ben 582.044, az összes vonatoknál 1889-ben 02.769.507, 1890-ben 24.423.809 vonatkilométer.

A m. kir. államvasutak vonalain az összes utasok száma 75%-kal, az utasok száma 36 százalékkal és e mellett a pályakilométerenkénti utasok száma is 34 százalékkal emelkedett, a mi a személyforgalom intenzív emelkedésének minden irányban örvendetes mértékét fejezi ki. Viszont az átlag minden egyes utas által megtett ut hosszának csökkenése azt mutatja, hogy a szomszédos forgalom rendkívüli kifejlődése következtében a rövid utazások száma túlnyomó az összeredményben. A szomszédos forgalom nagyban hozzájárult a személyszállító vonatok jobb kihasználásához is, melynek eredménye a személyvonatonkénti utasok számának növekedésében mutatkozik.

A jelentés további részei: a külkereskedelem-, vám és tengerészetről igen érdekes mozzanatokat és adatokat tárnak elénk, melyek közül reánk nézve legfontosabb az aldunai vaskapu szabályozásáról szóló utolsó fejezet.

A vaskos jelentés a minister által létesített tisztképző intézetek ismertetésével záródik.

Midőn a fentebbi sorokban rövid, halvány ismertetést kívántunk nyújtani, célunk nem az volt, hogy az egész jelentést felöleljük, hanem csak az, hogy e néhány sorban felhozottak által is bebizonyítsuk azt, mit cikkünk élére irtunk, hogy: „mégis csak haladunk!”

Corydon.

AZ „ARANYOSVIDÉK” TÁRCZÁJA

Elvitték az angyalok.

Aludj, aludj édes magzatom,
S álmodj szépen az angyalokkal;
Én, mig alszol, bölcsöd ringatom,
Hogy sokáig játszhasz azokkal.

Játszatok szépen kis angyalom,
Hisz ők is oly szelidek, mint te,
S egy-egy ily szép csöndes hajnalon
Csak játszani mennek az égbe.

Aludj, így a fájdalom nem bánt,
S könnyűid nem vérzik szívemet;
Viselem én e kínos magányt
Csak tudjam, nem hagysz itt engemet.

Alszik, s oly édes álma lehet,
Kezeit összetéve szépen,
Csöndesen lehel egyet-egyed,
Most talán az égben van éppen!

Ott van; s reggel elbeszéli mind:
Mily szép az ég, s az angyalok,
Hogy álmadott s égben járt megint;
Oh én, én ekkor mi boldog vagyok.

Alszik; az idő is késő már,
Ugy tetszik, mintha tán viradna.
Istenem hisz a nap jó fönny jár
Vajjon mi jót, rosszat hoz a ma?!

Betakarom picziny kezeit,
Csókkal hagyom aludni tovább;
Majd ha fölébred megint szólit:
„Anyám vettél-e szép új ruhát?”

Istenem e száj, a csók hideg,
Gyermekem ébredj . . . van új ruhád...
Vagy kívánj akármit, hogy tegyek,
Csak ne hagyd itt édes jó anyád!

Mind hasztalan, nincs már gyermekem!
Ő alszik, de ébredni nem fog,
Zálogul a gyászt hagyta nekem,
Őtet meg elvitték az angyalok! . . .

GSPANN KÁROLY.

(Kolozsvár, 1891.)

Tordai Grail Erzsi.

Még sokan emlékeznek nálunk Grail pénzügyőri biztosra, ki a 70-es években mint humanus, derék hivatalnok volt széles körben ismerte. Szép családjával utóbb Nagy-Enyedre költözött s ott halt meg. Gyermekai közül Er z s i, azon szép eszmének szentelte magát, hogy a magyar irodalmat ismerteti, melyről a külföld megszokta bizonyos pártfogói lenézéssel nyilatkozni. És ez neki teljesen sikerült. Megnyerő külsője és előadása melegségével, melylyel irodalmunkat ismerteti, mindenütt a hol csak fellépett, fényes elismerést szerzett magának és a magyar költészetnek. Berlin, Köln, Düsseldorf, Mannheim, Hannover, Frank-

furt, Nürnberg stb. közönségei előtt nagy hatással mutatta bé hazájának irodalmi kincséit.

Kultur-missiot teljesít már két év óta nemzetiségünk érdekében, oly küldetést, melylyel az összes hazai lapok foglalkoznak, s ha nem volna városunk szülőtte, s ha nem ragaszkodna is oly annyira kegyelettel Tordához, még azon esetben is örömmel kellene fogadnunk, midőn városunk közönségét is meglátogatja. Más nemzetek kormányai tetemes összeget költenek az ily célok elősegítésére, mi csak önzetlen elismerésünk nyilvántartásával vagyunk képesek adózni.

Hogy miként fogadja a külföldi sajtó, érdekesnek tartjuk az alábbi bírálatok ismertetését közölni:

A „Berliner Börsen-Courier” többek közt ezeket írja:

„Több mint ezer éve mult annak, hogy a magyarok Európába törtek, s májdnem ezer éve, hogy Magyarországon megállapodtak és otthoniasan berendezték magukat. A vad lovasnép még elég sokáig rémitgette zsákmányolási vállalataival a szomszédokat, sarcozt követelve és nyerve. — Az idők megváltoztak és az egykori ellenség jó barátunkká s szövetségstársunkká lett; mindazonáltal egy új hódítási vállalkozásról kell jelentést tennünk, mely a német birodalom szívéig, fővárosáig jutott és melynek merész kockázatát fényes siker koronázta. A bátor huszár, a ki itt a

Legtöbb adófizetőkink.

Torda-Aranyosvármegye legtöbb adót fizető bizottsági tagjainak 1892-ik évi névjegyzéke a következő: Br. Józsika Andor 2445 frt 45 kr. Gróf Klebelsberg Vilmos 1312 frt 28 kr. Ilyés Albert 1280 frt 92 kr. Gr. Wass Albert 1236 frt 69 kr. Mendel Lázár 1117 frt 21 kr. Sándor János 939 frt 64 kr. Balla Pál 875 frt 13 kr. Paget János 825 frt 82 kr. Betegh Sándor 835 frt 53 kr. Gróf Bethlen Géza 761 frt 26 kr. Betegh Ferencz 712 frt 55 kr. Nagy Miklós 640 frt 04 kr. Szilvási Béla 636 frt 82 kr. Gr. Zichy István 597 frt 54 kr. Osztian Kristóf 589 frt 46 kr. Tamási Péter 583 frt 19 kr. Kimpel Flórián 561 frt 38 kr. Weisz Salamon 558 frt 48 kr. Bogdánffi Dániel 555 frt 04 kr. Gróf Bethlen Bálint 520 frt. Ugron Sándor 517 frt 40 kr. Berkovics Ábrahám 506 frt 55 kr. Bors Albert 495 frt 11 kr. Vikol Antal 489 frt 19 kr. Zeyk József 482 frt 41 kr. Neuschloss Fülöp 482 frt 10 kr. Todorffi Domokos 687 frt 87 kr. Thorockay Sándor 456 frt 81 kr. Ábrahám Mózes 443 frt 95 kr. Ugron Miklós 438 frt 15 kr. Weress Ferencz (állatorvos) 409 frt 50 kr. Kiri Gergely (erdész) 409 frt 52 kr. Simai Gergely ifj. 405 frt 69 kr. Szentkirályi Géza 401 frt 92 kr. Pátrubán Gergely 387 frt 07 kr. Miksa Elek 373 frt 80 kr. Wolff Gábor 373 frt 70 kr. Velits Ödön 369 frt 75 kr. Löwy Dávid 358 frt 67 kr. Hirsch Jakab 355 frt 42 kr. Kendeffi Gyula 348 frt 69 kr. Léttay Domokos 344 frt. Velits Sámuel 343 frt 35 kr. Dr. Rác János 326 frt 09 kr. Horváth György 317 frt 37 kr. Desbordes Victor 316 frt 01 kr. Czako László 312 frt 67 kr. Virág Antal 311 frt 04 kr. Pap Gyula 307 frt 01 kr. Katona János 305 frt 52 kr. Szentpáli József Ar.-Polyán 305 frt 50 kr. Csontos János 296 frt 64 kr. Báro Józsika Pál 294 frt 99 kr. Dr. Dávid Lajos 279 frt 46 kr. Ménasági István 278 frt 29 kr. Báro Kemény Pál 267 frt 34 kr. Nagy Mihály 250 frt 69 kr. Márton István 257 frt 23 kr. Tarsoly Gábor 257 frt. Kormos Emil 256 frt 71 kr. Gergely Ignác 252 frt 24 kr. Lőrinczi Lajos 244 frt 75 kr. Retezár Gergely 236 frt 10 kr. Fodor László 235 frt 09 kr. Szász Ferencz 234 frt 01 kr. Lengyel Kristóf 231 frt 64 kr. Hollaki Ferencz 227 frt 42 kr. Novák Izsák 227 frt 36 kr. Érsek Elek 227 frt 28 kr. Hirsch Majer 225 frt. Amberboj Miklós 223 frt 09 kr. Gál Mór 221 frt 86 kr. Mezei Sándor 221 frt 22 kr. Gajzágó Antal 220 frt 14 kr. Reich Bernád 212 frt 59 kr. Eczken Sándor 210 frt

73 kr. Finta Miklós id. 210 frt 70 kr. Grünfeld Mór 209 frt 41 kr. Dániel Károly 208 frt. Duha Bálint 206 frt 82 kr. Szücs László 206 frt 52 kr. Kovács Lajos 205 frt 48 kr. Esztégár Kajetán 203 frt 03 kr. Létai Máté 199 frt 90 kr. Moldován P. Simon 199 frt 46 kr. Kleinhempel József 196 frt 18 kr. Miksa Imre 194 frt 82 kr. Kondort Mózes 194 frt 33 kr. Wechsler Ferencz 191 frt 01 kr. Bozák Gligor, 190 frt 98 kr. Gombos László 184 frt 84 kr. Fúzy Sándor 184 frt 24 kr. Magyarosi Dániel 181 frt 92 kr. Belényesi Sigmund 179 frt 93 kr. Báro Kemény György 179 frt 64 kr. Pap Teofil 179 frt 10 kr. Pap Benjámín 176 frt 82 kr. Keresztes Áron 174 frt 87 kr. Kabos Kálmán 173 frt 85 kr. Grünfeld Hermán 173 frt 60 kr. Lőrincz Ferencz 175 frt 50 kr. Ajtai Géza 170 frt 50 kr. Galambfalvi József 170 frt 05 kr. Gegesi Sámuel 166 frt 81 kr. Felszegi Bámuel 166 frt 36 kr. Gegesi József 163 frt 4½ kr. Vaszinka Juon 162 frt 33 kr. Vladutz Gyula 158 frt 42 kr. Weress Sándor ügyvéd 155 frt 78 kr. Péter János 155 frt 70 kr. Varga György 152 frt 59 kr. Sándor Kálmán 151 frt 82 kr. Schissel Albert 151 frt 52 kr. Csontos Miklós 148 frt 25 kr. Székely László 146 frt 26 kr. Tamás Miklós 146 frt 08 kr. Pap Gergely 145 frt 84 kr. Sükösd Leopold 144 frt 78 kr. Dr. Szentkirályi Lajos 144 frt 22 kr. Bornemisza József 143 frt 97 kr. Grové Ignác 143 frt 70 kr. Sebestyén Áron 142 frt 40 kr. Hirsch József 140 frt 23½ kr. Száva Domokos 139 frt 58 kr. Dindár István 139 frt 42. Spielmann József 138 frt 60 kr. Balogh György 137 frt 75 kr. Zalányi Sámuel 136 frt 51 kr. Fried Ábrahám 135 frt 77 kr. Méra Mihály 135 frt 76 kr. Balogh János 151 frt 70 kr. Tomcsik József 134 frt 26 kr. Vass Antal 132 frt 90 kr. Tóth Mózes 132 frt 40 kr. Szathmári Ferencz 132 frt 02 kr. Csáklány György 131 frt 53 kr. Fodor Mózes 131 frt 09 kr. Miklós Sámuel 129 frt 34 kr. Pótagok: Dali Ádám 129 frt 16 kr. Párel István 127 frt 87 kr. Bonyeczki Mór 124 frt 25 kr. Klein József 123 frt 71 kr. Turcsa Emmanuel 120 frt 57 kr. Allesz András, 120 frt 32 kr. Lövi Rudolf 119 frt 09 kr. Halmágyi János 118 frt 13 kr. Csécs József 118 frt 11 kr. Gazner József 116 frt 92 kr. Összesen: 148.

Dalestély.

Torda, 1891. nov. 21.

A helybeli iparos-egylet e hó 21-én tartotta meg hirdetett dalestélyét Pozsonyi Antal elnöklete és Csákány Sándor karnagy vezetése mellett, ami úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényesen sikerült.

Ez volt az első nyilvános dalestélye az ifju dalároknak, s a válogatott közönség teljes megalégedésére szolgált minden egyes előadott dal, tapsnak, tetszésnyilvánításnak vége-hossza nem volt.

Csinos és jól betanított énekeikkel meghódították még a legkényesebb igényeket is.

Ott láttuk a diszes közönség élén gr. Bethlen Gézáné főispánné ömlgt, Sándor Jánosné, és dr. Damokos Antalné önszaját stb., a midőn szives megjelenésükkel csak emelték a dalestély fényét és a kiknek e helyen is köszönettel adózunk az egylet iránti meleg érdeklődésükért és kegyes pártfogásukért.

Az előadott darabok rendén különösen kiemelendő Orel Géza a pénzügyi fogalmából elszavalt „Szerzetes” és „Mindent megbántam” című saját költeményeit, általános tetszés mellett.

A műsor 5-ik pontját egy kellemes női duett töltötte be, melyet Fenyő Biri és Szabó Ilona énekeltek. Különösen előbbi gyönyörű alt hangja dicséret tárgya volt.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a férfi duettet sem, melyet Hegedűs Ferenc és Urbán Károly énekeltek, elég szépen.

Műsor végével tánczra kelt a fiatal-ság, s jó kedvvel mulatott Móki Józsi kitűnő zenéje mellett, a reggeli órákig.

A négyeseket 60—80 pár tánczolta s mindenki sem kell, hogy a szépnem teljes számban képviselve volt, ami csak fokozta a lelkesedést, s a szűnni nem akaró jó kedvet.

A hölgyek köztül amugy futólagosan a következőket láttam a jelen voltak közt:

Balla nővérek, Czeglédi Róza, Zalányi Anna, Nagy Mária és Keánia Anna, Subucz Eszter, Fodor Mari, Hercegy Kornélia, Fenyő Biri, Szánthó Kata, Szabó Ilona, Béres Anna, Veress Zsuzsika, Sternád A.-né, Csont Kálmáné, Bartha Jánosné, Némethy Jánosné, Chioréan Miklósné és nővére Vilma, István Vilmosné, Stieber Józsefné, Leikes Jánosné, Tarsoly Jolánka, Miklós Lajosné, Lámpé Lajosné, Timár Jánosné és leánya, Viski Róza, Zsigmond Ilka, Antkó Károlyné, Balázs

maga idején sarcozt és hódolást követelt s ezeket a legteljesebb mértékben el is érte, nem viselt sem átitált, sem dolmányt, vagy sarkantyut, kifent bajuszt, — hanem bájos, üde leányarczot és „Tordai Erzsi” nevet. Tordai kisasszony, a ki feladataul tűzte ki, hogy a modern magyar költészetet Németországban ismertté tegye, a Hottel de Rome termében megtartotta első felolvasását. Kisfaludtól, Tompától, Eötvös bárótól (a nagy államférfiutól, a ki egyuttal jó költő is volt), Petőfitől (Magyarország Byron-jétől és Béranger-jétől egy személyben,) Arany Jánostól, Lévyától és Szásztól, Endrődötől, Kisstól és Vörösmartitól adott elő költeményeket, s programja annyira változatos volt, hogy csak egy dologban maradt egyforma, — a közönségre gyakorolt nagy hatásában. Tordai kisasszony határozott drámai tehetség, s meg van adva a művésznőnek az érzések minden fokának kifejezése: a naivitástól kezdve a megrázó tragikumig rendelkezésére áll a megfelelő hang, melyhez szem, arc, kéz és testtartás hozzájárul. El tudott érzni olyan sikkert, mely a midőn az Endrődi-féle kis ballada német fordítása után a magyar eredetét is előadta — nemcsak a magyar kolonia, hanem a többi közönség is megértette és zajos tetszés nyilatkozataival elhalmozta. A hallgatóságot folytonos feszültségben tartotta, majd nevetésre, majd sírásra hangolta és ez a hatalom a kedélyek fölött bizonyosságot tesz arról, hogy e magyar hölgy valódi jelentőséggel bíró művésznő.

A „Berliner Tageblatt” ugyanez estélyről következőleg nyilatkozik:

„Egy bájos magyar nő, Tordai Erzsi kisasszony, a Hotel de Rome-ban magyar költők recitálása által nagy és lelkes közönséget tett saját maga s dicséretes törekvései barátjává. Az említett hölgy minket németeket be akar vezetni hazája jeles költészetének titkaiba és csodáiba, a melyekből mindeddig csak halk, s a nagy tömeg által alig hallott hangok jutottak keresztül az elválasztó nép- és nyelvhatárokon; — a melyeknek pedig, belső értékükön kívül, már azért is joguk van érdeklődésünkre, mert a politikai barátság már is erős hidakat vert mitőlünk a szép Magyarország felé. — Tordai Erzsi övéi legjobb tolmácsának mutatkozott; különösen a komolyabb költeményekben valóssággal meglepte a közönséget előadásának erejével, bensőségével.”

A „Düsseldorfer Zeitung” egy lelkes hangu referációjában az alábbiakat olvassuk:

„A magyar költészet virágos mezejére vezetett minket Tordai Erzsi kisasszony egy előadásban, mely oly tömegesen volt látogatva, hogy a terem szűknek bizonyult és sokan nem kaptak helyet. — Az előadó hölgy gazdag választékú műsorozatot nyújtott, rendkívüli recitálási-tehetséggel eljuttatott a költeményeket. A nagyszámú közönséget valóssággal elvarázsolta a megkapó szavaltat, mely által a magyar poézis leggyöngédebb, legillatosabb virágaival ismerkedtünk meg. A közönség mindenik költemény után élénk tetszésnek adott kifejezést. Ez a tetszés az előadó

végén igazi lelkesedéssé fokozódott, mely még kiujult, midőn az estély elnöke Tordai kisasszonyt, a melyet a díszes díszeket nyújtott át — „a düsseldorfi flóra gyermekeit, köszönő üdvözléssel a magyar költészet gyermekeinek.” Tordai kisasszony mély meghatottsággal fejezte ki köszönetét, oly szavakban, melyeken megérzett, hogy benső, valódi költői kedélyből fakadnak. Azután fölötte érdekesen, tanulságosan felelt számos kérdésre, melyeket a magyarokra vonatkozólag hozzászóló intéztek.”

A „Kölnische Zeitung” egy kölni előadásról így ír:

„Magyar költészet és magyar költők” volt a thema, melyet Tordai Erzsi kisasszony előadásra választott. Legtöbbünk előtt az aránylag még nagyon fiatal magyar költészet képviselői: egy Petőfi, Arany, Eötvös és mások, csak névről ismeretesek. Különösen szerencsés alkalomnak kell tehát jelezniünk azt, hogy ama sajtószere és így többnyire meg nem értett költői termékek válogatott csokrát német nyelven egy magyar nő ajkáról hallhatjuk, ki a maga személyében ugyszólván egyesíti a délt és északot. Előbb áttekintést nyújtva a magyar irodalomról — az előadó hölgy a magyar költészet néhány remekének bemutatására tért. Kissé idegenül hangzó tiszta német nyelven sikerült Tordai Erzsi kisasszonynak — gondos, kifejező mimikával kísért kitűnő szavallattal a hallgatóságot egyenesen elragadni. A zajos tetszés és kihívások, melyek minden szót kísérték, bizonyították, hogy a szívet megmozdítani rohammal hódította meg.”

nővérek, Fodor nővérek, Gönczi Ida, Horváth Mari, Csetri Juliska stb. stb.

A kedélyes multság után mindenki egy kedvesen eltöltött estély emlékeinek benyomásával távozott.

Vendéglőrölés kitünő konyháról gondoskodott Jánó Józsefné és várakozáson felül bebizonyította, hogy az általa előállított ételnek jók, a bor kifogástalan volt. — E helyen még megemlítjük, hogy derék czukrászunk sem panaszkodik, miután teljes készlete — amugy csöndesen elfogyott.

Végül pedig sok kitarást és buzgó törekvést kívánunk a derék dalár- és dalárnőknek!

Ve—ss El—r.

H I R E K.

Főispáni vizsgálat. Megyénk főispánja gróf Bethlen Géza, báró Kemény Ákos főispáni titkár kíséretében folyó hó 24., 25. és 26-ik napjain alaposan megvizsgálta városunk tanácsa összes ügykezelését, s mindent a legpéldásabb rendben találván, teljes megelégedését nyilvánította ki a városi tanács ügymenete felett. Mint halljuk a rendőrségnél személyszaporítás van kilátásban, a mi a közügyre csak jótékony befolyással lesz.

— **Tordai Grail Erzsí** városunk szülötte, a magyar irodalom és kulturális viszonyok külföldi ismertetője Tordán, 1891 december 1-én kedden a városi nagyteremben, a helybeli dalkör szíves közreműködésével rendezendő szavaiati estélynek műsora: 1. Karének, előadja a helybeli dalkör. 2. „Szülőföldemen,” Petőfőtől, „Magyar zene,” Szász Károlytól, „Agotha kisasszony,” Kis Józseftől, „Éji látogatás,” Gyulay Páltól, „A gyermek és szivárvány,” Arany Jánostól, „Hetem vagyunk,” Worthsword után Szász Károlytól, „Ha volnék kis madár,” Beranger után Szász Károlytól, Szűnet. 3. „Arany Lacinak,” Petőfőtől, „A fülemile,” Arany Jánostól, „Haide,” Endrőditől, „Az arya leány,” Petőfőtől, „A megfagyott gyermek,” Eötvöstitől, „Madár hangok,” Vörösmartvától, „Magyar nyelv,” Abrányi Emiltől. 4. Karének, előadja a helybeli dalkör. Helyárok: körszék 80 kr., zártszék 60 kr., állóhely 40 kr., gyermek- és tanulójeget 20 kr. Jegyek előre válthatók: Schuster György úr kereskedésében, az előadás estélyén a pénztárnál. Kezdeté este hét órákor. A rendezőség.

— **Felülfizettek** a helybeli iparos dalárda e hó 21-én tartott dalestélyén: Dr. Papp Samu országgyűlési képv. 20 frt. Pozsonyi Antal 1 frt 40 kr. Gr. Bethlen Gézáné 1 frt 20 kr. Fekete Lajos 1 frt. Szabó Gyula 1 frt. N. N. 1 frt. Soós és Hári 50 kr. Holitska Dezső 40 kr. N. N. 40 kr. Veress Elemér 40 kr. Dr. Horváth Miklós 40 kr. ifj. Kolozsvári Miklós 40 kr. Ifj. Barducz Ferencz 40 kr. N. N. 40 kr. Némethi József 40 kr. Ugrai József 40 kr. Ferenczi Ferencz 40 kr. Rác fivérek építészek 40—40 kr. Flachbart Károly 40 kr. Kertész Márton 40 kr. Polonyi Sándor 40 kr. Fodor László 20 kr. Lelkes János 20 kr. Damokos Andor 20 kr. Binder Ferencz 20 kr. Zalányi Dávid 30 kr. összesen: 32 frt 40 kr. Fogadják a lelkes adakozók e helyen is meleg köszönetét a rendezőségnek.

— **Korcsolyázás.** A tordai korcsolyázó-egylet folyó évi november hó 29-én, vasárnap, d. u. 3 órákor a városház gyűléstermében tartja meg évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat e helyen is tisztelettel meghívják. Simon Béla elnök. Borbély György titkár.

— **Szaj- és körümfájás** lépett fel ismét járvány alakjában Aranyos-Lóna, Inakfalva, Csákó, Alsó- és Felső-Szent-Mihályfalva községekben. A törvénykivánta elzárólás mindenütt megtörtént.

— **A beállott őszi borongós** estéken gyakran tapasztaljuk, hogy azok a világitás céljából felállított utcai lámpák nem felelnek meg rendeltetésüknek. Így az oskola-utcában egyetlen lámpa sem ég, pedig a rudja megvan. Jó volna egy kis világ a tanuló-ifjúságnak is.

— **Tévedésből** maradt ki a mult számunk Tatar Sándor testvérgyilkosságát tárgyzó hírlékből Szentpéteri János orvos neve mellől a „dr.” és „törvényszéki orvosi” állást feltüntető jelzés, mit ezennel szíves készséggel helyreigazítunk.

— **Új naptárak.** Megjelent az első tordai naptár Harmath József könyvnyomdájában. A csinos kiállítású naptár változatos szépirodalmu dolgokat, a vásárokat és több tordai kereskedők- és iparosok hirdetéseit tartalmazza a naptári részen kívül. Ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 25 kr. Beküldetett továbbá Stein János Kolozsvári m. kir. könyv-árús által kiadatott régi és valódi erdélyi naptár az eddigénél csinosabb kiadásban. 33. évfolyam. Ez volt vidékünk eddigi kedvelt naptára, melylyel meg kell küzdeni a tordai újképes naptárnak.

— **Hírek innen-onnan.** Az orosz czár ötven millió rubelt adott évi apóliás tőkéből az inségesek segélyezésére. — Rio de Janeiro-ból halljuk azon hírt, miszerint a tengerészet lázadt fel, s Fonsecát lemondani kényszerítette; ki belátta, hogy tehetetlenség ellentállni a tömeg akarátának. Florianó Peixoto volt hadügyminisztert kiáltották ki elnöknek. Az izgalom nagy. — A magyar delegáció harmadik nyilvános gyűlése ma folyt le. A hadi tengerészet. pénzügy és számszék költségvetése került tárgyalás alá. — Az amerikai sertéshus behozatali tilalmát megszüntető rendeletet, mint halljuk, Ausztriában sőt nálunk is fogják kibocsátani. Az országos gazdasági egyesület foglalkozik most ez ügygyel. — A lefolyt héten ismét nagy halottja volt hazánkknak. Irodalmunk felvirágzásának, tovább fejlesztésének lankadatlan szorgalmu munkását, kitünő vezérért, Csiky Gergelyt veszítettük el. Hátra hagyott mély tudományról, élénk képzelet és humorról vanuskodó színművei halhatatlanná teszik nevét az utókor számára is. — Venczel Gusztáv dr. bp. egyetemi tanár, az agg tudós, ki 80 éve daczára sem szüint meg hivatásában működni, a napokban hunyt el. — A királyi pár Miramarében egy néhány napot szándékozik tölteni, mely czélból Erzsébet királyné visszatér Egyiptomból. — Giers orosz külügyér az udvaroknál tett látogatásait a párizsi s a berlini felvejezte be. Berlinben egy a német császár, mint a kancellár rendkívül szívesen fogadták Ezekből is kovácsolják a béke hireit. — Bosznia és Hercegovina pénzügyei Kállay közpénzügymin. nyilatkozatai szerint annyira megjavultak, a bevétel oly mérvben szaporodik, hogy nemsokára a megszállási, beruházási költségeik fedezéséhez is hozzájárulhatnak fölszlegeikkel. — 30 tagu bizottság vitatja a kuriai bíráskodásról benyújtandó törvényjavaslatot. A megtámadoti képviselőválasztások feletti bíráskodást a kuriára kívánja ruházni az új törvényjavaslat.

CSARNOK.

I. Rákóczi György tava az új-tordai határon.

Ad 2 nihil. Ad 3 Tudom, hogy a mely tó gátyán most a malom vagyon Ebeni László ur birta, szárazon lévén az tó tenék különben nem igazithatták az határt, hanem a Fejedelelem tavának lefolyó patakjának az folyamatyába tettenek pro meta egy hosszú és magoss követ, ha keresik az tóban meg is megtalálattik.

4. um. Ezen alól levő tó helyeket Viczei Antal ur birta mint örökösön birta pedig mint tulajdonát feléig a tóhelynek de soha az Új-tordaiakkal sem egyszer, se mászor nem ellenkezett.

A 5. Ebeni László és Viczei Antal uraimék eő kegyelmek tavok között binonyosan tudom, hogy Fejedelemelek, se másnak, se senkinek állandó tója nem volt.

2. dus. Testis Koszta Simon néhaj T. ur Vitéz András ur eő kegyelme relictája T. Nemzetes Bethlen Éva asszony eő kegyelme, Tordavármegye alsó-járásí Torda kóppáni örökös jobbágya. Annor 92. legitime cit. jur. Etiam, következőleg: Hallottam világosan, s bizonyosan ifjúságomban az régi emeberektől, hogy azt a tót, melynek most a gátya végén vagyok a Csap-kuttya felől fejedelelem tavának, két águ tónak is hitták, azoltától fogván én is annak tudom, mely tóra is egyfelől az Ajton felől való völgy jó egyenesen reá, én értem is hogy a

fejedelem Rákóczi György birta. Az Lengyelországi veszedelem előtt, százhusz esztendő embertől is hallottam, hogy azt a nagy tót Fejedelelem tavának mondotta az az ember hogy hívják, azt is tudom, hogy azt a nagy hegyes oldalt eddig a Szárazpatakig majorkodtatta a Fejedelelem, ide ki a laposan egy csüre is volt, sok majorságot is tartott ott, ugy értettem bizonyosan, hogy az Új-tordai határból az Új-Tordaiak engedelméből használhatta az akkori fejedelem ezen említett darab hegyes oldalt, ugy hallottam a régi öreg emberektől, hogy ezen új-tordai határ edig a Csap-kuttyáig, és edig az Fejedelelem tava gátyáig jó, mely határ is ott vagyon a hól most állok, nem messze pedig feljül az oldalban az Csap-kuttya, és azon megyen ki az új-tordai határ széle a Száraz-patak szélén fel, — ugy látom az Ajtoniak törökbuza vetéssel élék azt az Szárazpatak neví helyet, az innenéső szélin megyen ki az határ domb az bércezen levő kereszt út feié, az holott is két határ domb vagyon az aérczút két szélén alatt és felyül. Egy alkalmatossággal vadászni jöttünk ezen tó helyre néhai Vitéz Ferencz urammal eő kegyelmével, ebbe a tó helybe a melynek gátya végén most állok, egy rókát fogott az úr, és mindgyárt azt mondá a meg irt néhai Vitéz Ferencz ur eő kegyelme hogy: erre emlékezzetek reá, hogy ezt a rókát Rákóczi György fejedelem tava helyén fogtuk a nádba, ezelőt pedig ez a tó Fejedelelem számára halásztatott, most pedig rókát fogunk benne.

4. Testis Lörintz Mihály néhai Méltóságos ur Haller György ur eő Nagysága posteritási Nemes Kolozsvármegyei Győralfi örökös jobbágya Annor 72. legitime cit. jur. ex. fatetur in facie loci. Gyermekségemtől fogván tudom nyilván és bizonyosan, hogy ez az nagy tóhely a melynek most a gátya végén vagyok és állok napkelet felől, míg ép állapotjában volt is Fejedelelem tavának hitták, mely tóra is Ajton felől egyenesen egy út az, reá értem azt, hogy hogy a Fejedelelem Rákóczi György birta és halásztatta. Azt is tudom bizonyosan, hogy azt az oldalt is az mely hivattatik hegyes oldalnak egészen szántotta a Fejedelelem, nagy asztagokat is rakatott itt fen az oldalban az hun a Csür volt, az új-tordai lovas katonák engedelméből birta az fejedelem ezt az oldalt, egészen eddig az Szárazpatakig, mert itt mégyen fel az tordai határ felé, ettől az fejedelem gátyától fogva az Csap-kuttya felé ki egyenesen az bércezi utra fel. az holott is az Botromból ki jövő keresztút-nál alól és felyül két határ domb vagyon melyre jól emlékszem. Ad. 2-um. ad. 3-um. nihil ad. 4-tum.

Az mely tón most az malom vagyon, azon alól Viczei Antalnak tudok két tóját, melyet is egy birt mint maga örökös jussát, in medietate, ad 5-um hogy az Viczei és Ebeni László uraknak tavak között lett volna más tó, én arra nem emlékszem de tudom azt nyilván és bizonyosan, hogy ezen Csap-kuttya mellett felyül az Ajtoni határ felől volt egy igaz határ domb, az Tordai és Ajtoni határ között melyet megis tudok mutatni ugyan az ez az melyen most állok, de elszántották azért kevésé ismerszik, a Száraz-patak pedig jó le az Ajtoni törökbuza földeknek ezen a szélén Torda felől.

7-mus. Testis Koppárban lakó Bogdány Kukul T. Inczédi József ur Ivánfalvi örökös Jobágya Annor 74. legitime Cit. Jur. Ex in facie loci fassus: Én gyermekségemtől fogva ezt az helyet tudom, hogy ez az tók mellett levő hegyes oldalt az Fejedelelem aconomizaltatta, de én Tordai határnak hallottam mindez ideig, minthogy ezen jártunk a szolgálatban Ivánfalváról Csánban. mikor itt meg eresztettüknek az Új-Tordaiaktól tartottunk, hogy behajtanak, mert mikor sokszor az juhainkkal haza akartunk menni, itt ezen az hegyes oldalon megtelepedtünk az hun most vagyunk és állunk, az Ajtoniak sokszor fenyegettenek és ijesztettenek, hogy itt ne legeltessük juhainkat, mert ha meg kapnak az Új-Tordaiak minden juhunk oda vesz. De reliquis nihil.

Ezek az vallok minyájan Nemes Torda és Nemes Kolozsvármegyében az meg irt falukban

és helyekben lakó Nemes és paraszt személyek kiknek is igaz hitők után tölt fassiojokat irtuk meg mikor fide nostra mediante kezünk irásával suscriptionk és pecsétük alatt kiis ad futuro pro testimonio Nagyságtoknak s kegyelmeteknek.

Dat. Anno Die Locoue supra specificate.

Ezek után ajánljuk az jó Isten oltalmában Nagyságtokat s kegyelmeteket és maradunk Nagyságtok s kegyelmeteknek mindenkor alázatos szolgálói: Szabadkai Kis László, Nemes Tordavármegyének egyik hűtes Assessora és Nemes, és Arkosi János, Szinden lakó Nemes személy.

(Vége.)

Szemelvények madagaskári élményeimből.

Irtta: Z. KISS ELEK.

III.

MAHAMBÓ.

Az út Teneriftől, a délfelé eső Mahambóig szép lankás dombokon, s a tengerpart mellett viszen el, néhol azonban oly sziklákat kell megmászni, hogy csak elbámultam Burzánaimon midőn ezen helyeken is áttudtak szállítani.

Hat legény vitte a fitakont, — hordszék — 4 a podgyászomat, s folytonos kutyatrapban haladtak hegyen-völgyön keresztül. A fitakont csak négyen vitték, kettő előre szaladt 50 lépésnyit, s ott bevárt, a midőn az első két legény a fitakon rudját nekik átdobta, s tovább szaladtak; a következő váltásnál a két hátalsó vivő lett kicsérélve, de mindig folytonos szaladás közben. Hogy ha 8 fitakon vivő van, akkor még gyorsabban megy a haladás, s a felváltás egyszerre történik, a midőn az embert fitakonostól a levegőbe dobják s a másik 4 hordár kikapja a rudakat. Ez oly ügyességgel történik, hogy nincs eset reá miszerint elhibáznak.

Egy órai haladás után egy folyó torkolatához értünk, mely elállotta utunkat. A túlpartról azonnal egy nagy fátörzsből kivájt hovan csolnak indult felénk, ebbe kelle beszállanunk.

E csolnak hossza 6 méter, szélessége két lábnyi volt, egyszerre csak 4 embert birt el, s így rendre szállított át bennünket. Átszállítás közben a legkisebb oldalmozdúis felfordíthatta volna e lélekvesztőt. Az evezőket kenyérvető lapátforma kurtanyelű eszközök pótolták. A víz szélessége több 200 méternél, mélysége pedig 5 méter volt. Ha kifolyásánál a tenger tele nem rakná homokkal, nagyobb hajók is bejöhethének a folyóra.

Tovább menve szép rizsvetések, s kokuszpalmák alatt haladt el utunk, s nem sokára egy másik, kisebb folyamhoz értünk. Itt azonban nem vár az utasokra csolnak, mert a víz rendes időben átgázolható. Jelenleg az idő 12 órához közeledvén, a dagály beállott, s a tenger becsapott a folyamba, s az visszafelé látszott folyni. Embereim kis tanakodás után, levedőiket — mely köpenyegül szolgál minden málgásnak — nyakukközé csavarták, a fitakon rudját — válla helyett — mindenik fejére vette, s bele vittek a vízbe. Midőn a közepén voltunk, a 4 legény uszni kezdett velem, de pár lökés után megint földet ért lábuk, s úgy vittek a túlpartra, hogy legkevesbbé sem áztam meg.

Itt az út a tengerpart mellett vezet egész Mahambóig, de a dagály miatt lehetetlen volt ott haladnunk, mert a víz percenkint egy méter magasságban csapott el a Burzánok lábai között. Fel kelle tehát térnünk a domb oldalán s eléggé járatlan utakon végre Mahambóhoz értünk, de itt egy más folyam állotta utunkat, melyen vagy 3 méter magasságban elnyúló rozszant palló vezetett keresztül. A víz szélessége lehetett 50 méternyi, mert öt hosszú gerenda képezte a pallót. Nem ismervén még ekkor mire képes a madagaskári Burzán, nem mertem a fitakonon maradni, s gyalog kísérlettem meg az átkelést, de az első pár lépés után meggyőződtem, hogy e faragatlan fán czipőben lehetetlen haladnom, s így — Burzánaim nagy multságára — kénytelen voltam a gerendán mint egy lóra ülni, s úgy csuszni át. Embereim

futva haladtak át az ingó gerendákon, csak hogy a fitakont nem 4, hanem 2 ember hozta.

Végre beértem Mahambóba, mely egy kis falu, alig 80 házból, de van benne három deszka-épület is, melyeket a kereskedők építettek magoknak.

(Folyt. következik.)

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Szám 10742—1891.

HIRDETMÉNY.

A maros-ludas—mező-tóhát—mező-méhesi törv. közút „Vörösfogadó“ melletti és a mező-méhesi vasuti állomáson túl levő szakasznak áthelyezésével teljesítendő 955 frt 12 kr költségösszeggel előirányzott földmunkálat foganatosításának biztosítása céljából az 1891. évi december hó 9-ik napjának d. e. 10 órájára hivatalos helyiségemben tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatokat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig hozzam annyival is inkább adják be, mivel későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóbanforgó munkálatra vonatkozó műszaki és részletes feltételek a Torda-Aranyosvármegye m. kir. állam-építészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Tordán, 1891. november 24-én.

Sándor János,
alispán.

HARMATH JÓZSEF

könyv-, papirkereskedő- és könyvnyomdatuajdonos
TORDÁN.

Van szerencsém a t. cz. helybeli és vidéki vevőim szives figyelmébe ajánlani dúsan berendezett s mai kor igényeinek teljesen megfelelő

Könyv- és Papirkereskedésemet,

a hol is mindennemű papir-, írószér-, iskolai kellék-, tankönyvek és regények stb, a legolcsóbb árak mellett kaphatók.

A midőn dúsan berendezett könyv- és papirkereskedésemet ajánlanám, megkívánom jegyezni, hogy felette nagy raktárt tartok körjegyzők, községi bírók, a közigazgatás, valamint a t. ltkész urak részére szükséges

nyomtatványokból,

melyek kiállítás, csin és olcsóság tekintetében felülmulnak minden nyomtatvány raktárt.

Olcsók és szép kiállításnak, miután szakértő nyomdai művezető áll rendelkezésemre, saját könyvnyomdamban.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Könyv- és papirkereskedésemmel kapcsolatban egy dúsan berendezett

DISZMUÁRU ÜZLETE

állítottam fel, melyet sok gondnal s nagy költséggel rendeztem be. Itt mindennemű és olcsóság tekintetében páratlan tárgyak állanak t. vevőim rendelkezésére.

Diszes albumok, szép kivitellű emléktárgyak, gyermekjátékok, óraláncok, zseb-, bankjegy és szivartárczák, TAX-zsebkése, szemüvegek, és számtalan sok szebbnél-szebb pipere-tárgyak.

Dús választék! — Olcsó határozott árak!

Üzletem harmadik osztályát képezi az általam POLLÁK T. czégtől átvett újonnan berendezett, s a kor kívánalmainak teljesen megfelelő — a legmodernebb öntésű betűkkel ellátott

KÖNYVNYOMDA

a hol mindennemű tudományos mű, verses könyvek, iskolai értesítők, évi jelentések, zárszámadások, vámbárczák, meghívók, nász-, gyászjelentések, falragaszok, szóval: egy könyvnyomda keretébe tartozó bármilyen munka, csinos kivitelen, olcsó árak mellett elkészíttetik. Bátor vagyok felemlíteni, hogy könyvnyomdamban szakértő művezetőt alkalmaztam s nyomda-személyzetemet is aránylag megváltoztattam, s ezáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a felvállalt munkák pontosan és csinnal állítatnak ki, olcsóság tekintetében pedig versenyeznek minden ilyen vállalattal.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek. Csomagolás díjmentesen!

HARMATH JÓZSEF kiadó-nyomdatulajdonos
TORDÁN.

Már megjelent

„TORDAI KÉPES-NAPTÁR

csinos kiállításban, élethű illusztrációkkal, s magvas

beltartalommal.

Ara csak 25 kr.